

Vključevanje varnosti in zdravja pri delu v upravljanje poslovanja Povzetek poročila Agencije

Organizacije obravnavajo varnost in zdravje pri delu na različne načine. Nekatere imajo malo strokovnega znanja s tega področja in se samo odzivajo na pojave nezgod pri delu, poklicnih bolezni ter odsotnosti z dela, druge pa poskušajo varnost in zdravje pri delu upravljati bolj sistematično in proaktivno, tako da ju vključijo v splošno upravljanje organizacije. Namen tega poročila je ponuditi dokaze in informacije o tem, kako je mogoče varnost in zdravje pri delu vključiti v splošno upravljanje poslovanja in tako doseči bolj varno in zdravo delovno okolje ter boljšo organizacijsko učinkovitost.

To poročilo je sestavljeno iz treh delov: pregleda literature, pregleda povezanih politik in primerov dobre prakse.

Pregled literature

Pregled literature predstavlja različne konkretne primere, kako je mogoče najučinkoviteje upravljati varnost in zdravje pri delu v organizaciji in do kolikšne mere bi ju kazalo vključiti v splošno upravljanje poslovanja in strukturo organizacije.

Pregled literature se osredotoča predvsem na vprašanja v zvezi z vključevanjem varnosti in zdravja pri delu v upravljanje. Obravnavane so razlike med tradicionalnim in sistematičnim upravljanjem varnosti in zdravja pri delu, pa tudi uporaba in učinkovitost različnih sistemov upravljanja varnosti in zdravja pri delu. Pozornost se nadalje namenja vprašanju, kako je varnost in zdravje pri delu mogoče povezati s sistemom zagotavljanja kakovosti in programi zdravja pri delu (na primer spodbujanjem zdravja na delovnem mestu). Ker lahko organizacije hkrati sprejmejo več sistemov upravljanja in/ali standardov za sisteme upravljanja (glede kakovosti, okolja ter varnosti in zdravja pri delu), se lahko pojavi potreba po njihovi povezavi. Zato poročilo obravnava tudi vprašanje „celostnih sistemov upravljanja“.

Obstaja splošno soglasje med raziskovalci, da je treba na upravljanje varnosti in zdravja pri delu gledati kot na del splošne strukture upravljanja, in ne kot na ločen poslovni proces. Domneva se, da tesna povezanost varnosti in zdravja pri delu z glavnimi dejavnostmi organizacije vpliva na njuno višjo raven v obdobju organizacijskih sprememb (na primer v obdobju gospodarskih težav, prevzemov, zmanjšanja obsega poslovanja ali hitrega tehnološkega razvoja). Popolna integracija pa lahko povzroči tudi težave, saj bosta morda varnost in zdravje pri delu obravnavani kot manj pomembni vprašanja. Nujne zadeve se bodo verjetno obravnavale prednostno in mednje se običajno uvrščajo tiste, ki so povezane z zagotavljanjem proizvodnje. Nekateri strokovnjaki zato poudarjajo, da je pomembno, da

varnost in zdravje pri delu razumemo kot „politični program“ organizacije, katerega izvajanje je treba spodbujati.

Za doseganje pozitivnih rezultatov na področju varnosti in zdravja pri delu je potrebno veliko več kot le vzpostaviti sistem za upravljanje varnosti in zdravja pri delu, ki je dobro povezan z drugimi programi in sistemi upravljanja. Organizacije se morajo ukvarjati tudi s kulturnimi in političnimi vidiki delovnega okolja. Ta tema je obravnavana v drugem delu pregleda literature.

Rezultati pregleda literature potrjujejo:

- da je bilo opravljeno veliko raziskav o vprašanih upravljanja varnosti in zdravja pri delu ter njenega vključevanja v splošne upravne in poslovne procese ter da te teme vzbujajo veliko zanimanja;
- da so raziskave o učinkovitosti upravljanja varnosti in zdravja pri delu še vedno v povojih ter se morajo spoprijemati s številnimi metodološkimi težavami;
- da opisi in primeri sistemov upravljanja varnosti in zdravja pri delu kažejo, da se ti sistemi osredotočajo predvsem na varnost (preprečevanje nezgod pri delu), ne pa na preprečevanje drugih negativnih posledic za zdravje, ki so povezane z delom;
- da očitno obstaja samo nekaj v praksi uveljavljenih sistemov upravljanja varnosti in zdravja pri delu, ki se osredotočajo na organizacijska in psihosocialna tveganja (na primer na nasilje in konflikte na delovnem mestu, težave zaradi izmenskega dela ali dolgega delovnega časa itd.);
- da je netipične oblike zaposlitve (začasne zaposlitve, delo s krajšim delovnim časom od polnega, delo na daljavo itd.) in zaposlitve v majhnih in srednje velikih gospodarskih družbah mogoče na splošno šteti za dve pomembni področji, ki predstavljata velik izziv za upravljanje varnosti in zdravja pri delu;

- da nadaljnje preučevanje učinkovitosti in kakovosti strategij/programov upravljanja varnosti in zdravja pri delu ter njihovo izpolnjevanje zahtev iz okvirne direktive (1) predstavlja dodaten raziskovalni izziv.

Pregled politike

Oblikovanje, izvajanje in spodbujanje celostnega in proaktivnega pristopa k upravljanju varnosti in zdravja pri delu podpirajo politike in prakse na mednarodni, evropski in nacionalni ravni. Te politike in prakse so predstavljene v poročilu. Obravnavani so strategije, predpisi, standardi, smernice, programi in kampanje, ki so jih začele in izvedle različne zainteresirane strani, na primer mednarodne organizacije, organi EU, vlade, združenja delodajalcev in sindikati, inšpektorati za delo, zavarovalnice itd.

Politike, povezane z upravljanjem varnosti in zdravja pri delu, vključujejo obvezne in prostovoljne ukrepe. Pravni okvir sistematičnega upravljanja varnosti in zdravja pri delu ter izvajanje sistemov upravljanja varnosti in zdravja pri delu sta v Evropski uniji določena z okvirno direktivo. V njej so opredeljeni temeljni cilji upravljanja varnosti in zdravja pri delu ter ukrepi, ki so potrebni za doseganje teh ciljev. Izvajanje zakonodaje podpirajo različne prostovoljne pobude, osredotočene na izboljšanje varnosti in zdravja pri delu. Mednarodna organizacija dela (MOD) ima pomembno vlogo pri spodbujanju uvajanja prostovoljnih sistemov upravljanja varnosti in zdravja pri delu. Njen pristop podpira več nacionalnih praks, med katerimi so nacionalne smernice in programi za spodbujanje.

Primeri uspešnih ukrepov v različnih državah članicah EU, opisani v poročilu, potrjujejo:

- da razvoj in uvajanje politik upravljanja varnosti in zdravja pri delu zahtevata sodelovanje med različnimi akterji, vključno z vladami, zavarovalnicami, organizacijami delodajalcev in sindikati; to sodelovanje je ključni dejavnik uspeha;
- da je mogoče organizacije spodbuditi k razvijanju lastnega sistema upravljanja varnosti in zdravja pri delu na različne načine (med drugim z zagotavljanjem brezplačnih seminarjev, orodij in usposabljanja);
- da je trajnost eden od glavnih dejavnikov, ki vplivajo na dolgoročni učinek teh politik, zato jo je treba dejavno spodbujati;

(1) Direktiva Sveta 89/391/EGS z dne 12. junija 1989 o uvajanju ukrepov za spodbujanje izboljšav varnosti in zdravja delavcev pri delu.

- da je potreben nadaljnji razvoj teh politik in praks, da se zagotovi boljše vključevanje vseh vprašanj, povezanih z varnostjo in zdravjem pri delu, v splošne upravne in poslovne procese.

Študije primerov

Veliko organizacij zanima uvajanje sistematičnih in stalnih ukrepov za izboljšanje ravni varnosti in zdravja pri delu. Nekatere organizacije poskušajo preseči zgolj upoštevanje predpisov in izvajajo aktivnosti, ki so namenjene razvijanju kulture varnosti in zdravja pri delu kot sestavnega dela poslovne kulture organizacije. V teh organizacijah se upravljanje varnosti in zdravja pri delu običajno šteje za sestavni del upravljanja podjetja kot celote. Študije primerov, predstavljene v poročilu, vključujejo primere dobre prakse in nasvete o tem, kako je varnost in zdravje pri delu mogoče vključiti v splošne upravne in poslovne procese. Na voljo je 20 primerov in posnetkov stanja iz 12 držav EU.

Primeri kažejo, da lahko izboljšave pri upravljanju varnosti in zdravja pri delu poleg drugih pozitivnih učinkov privedejo do:

- boljše motivacije delavcev, izboljšane postopka ocenjevanja tveganj ter meritev učinkovitosti zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu;
- izboljšanja delovnih razmer in dobrega počutja delavcev ter posledično tudi zmanjšanja števila nezgod pri delu, števila izgubljenih delovnih dni zaradi nezgod pri delu in poklicnih bolezni ter s tem povezanih stroškov.

V številnih primerih, opisanih v poročilu, nastopajo organizacije, ki si nenehno prizadevajo izboljšati delovne razmere ter varnost in zdravje svojih delavcev. Tega ne delajo samo iz moralnih razlogov, temveč verjamejo, da ustvarjanje varnih in zdravih delovnih razmer vodi do zmanjšanja izgub ter povečanja produktivnosti in konkurenčnosti. Domneva se, da je učinkovito upravljanje varnosti in zdravja pri delu tesno povezano s strateškimi aktivnostmi za povečanje splošne uspešnosti organizacije.

Kje lahko najdete poročilo

Celotno poročilo je na voljo v angleškem jeziku na spletnem naslovu agencije (<http://osha.europa.eu>), od koder si ga lahko brezplačno prenesete na računalnik.

Ta informativni bilten je na voljo v vseh jezikih EU na naslovu: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>.

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

Gran Via 33, 48009 Bilbao, ŠPANIJA
Tel. +34 944794360, faks +34 944794383
E-naslov: information@osha.europa.eu

© Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu. Reprodukcijska je dovoljena z navedbo vira. Printed in Belgium, 2009

